

Johan Achten: 'Verschillen tussen lidstaten worden door uitbreiding Europa in de toekomst nog groter'

Gelijke monniken, diverse kappen

Vier veehouders binnen een straal van tien kilometer met heel verschillende productieregels. Nederland, Vlaanderen, Wallonië en Duitsland blijken aan de hand van de verhalen van vier veehouders niet als één Europa door de wereld te kunnen. Toch blijkt top-ondernemen niet van regels af te hangen.

tekst **Florus Pellikaan**

Door de recente accijnsverhogingen voor diesel hebben pomphouders in de Nederlandse grensstreek de afgelopen tijd regelmatig het nieuws gehaald. Maar het zijn niet alleen pomphouders die met verschillen tussen landen te maken hebben. Ook voor melkveehouders is de concurrentiepositie niet overal gelijk en dat terwijl allerlei maatregelen, zoals veranderingen in het gemeenschappelijk landbouwbeleid en de afschaffing van het melkquotum, dat op het eerste oog wel lijken te beogen.

Veeteelt maakte daarom een rondje in de grensstreek langs vier veehouders in Nederland, Vlaanderen, Wallonië en Duitsland om zo de verschillen in beeld te brengen. Enerzijds zijn er de kleine verschillen, zoals het wel of niet mogen gebruiken van rode diesel. Zo'n klein detail zorgt overigens al voor een verschil van veertig euro per hectare aan hakselkosten van snijmais. In het oog springend is ook de giertank met ketsplaat die Nederland

Epen
leëpe

JOS VANDERHEIJDEN, EPEN, NEDERLAND

P. 20

- EMISSIEARM MEST AANWENDEN
- WITTE DIESEL
- LEASEMELK 26 CENT/KG
- PLOEGEN ONDER VOORWAARDEN
- GRONDPRIJS 45.000-60.000 EURO/HA
- 250 KG STIKSTOF/HA GRASLAND

Epen (Nederland)

Sint-Pieters-Voeren
Fouron-Saint-Pierre
Voeren-Fourons

RENÉ LONDON, SINT-PIETERS-VOEREN, VLAANDEREN

P. 21

- EMISSIEARM MEST AANWENDEN
- RODE DIESEL
- EMISSIERECHTEN 800 EURO/KOE
- MEST UITRIJDEN VANAF 16 FEBR.
- GRONDPRIJS 35.000 EURO/HA
- 250 KG STIKSTOF/HA GRASLAND

Sint-Pieters-Voeren (Vlaanderen)

en Vlaanderen al jaren geleden in de ban hebben gedaan en die in Wallonië en Duitsland nog altijd zijn werk doet. In Wallonië zelfs al vanaf 16 januari.

De rondgang langs de vier veehouders leert dat financieel en bedrijfstechnisch het melkquotum op dit moment voor invloedrijke verschillen zorgt. Boven het quotum melken kostte op het Nederlandse bedrijf afgelopen jaar 26 eurocent per kilo aan leasekosten, terwijl de Waalse buurman voor 2,5 eurocent per kilo uit de brand was. In Vlaanderen is verlesen van melk alleen mogelijk bij een overmacht-situatie, zoals bij dierziekte. Daardoor wordt er zeer weinig verleased.

Mentaliteit van grote invloed

Met de ophanden zijnde afschaffing van het quotum zullen de verschillen echter niet kleiner worden, zo verwacht Johan Achten, zaakvoerder van Adviesbureau Liba. 'Quotum was toch min of meer het uniform vastleggen van groeimogelijkhe-

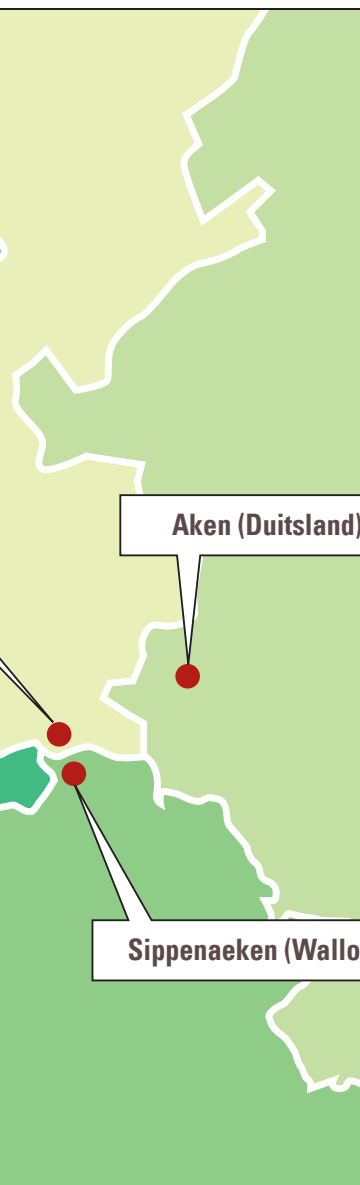
den. Als dat wegvalt, gaan de verschillen in wet- en regelgeving per land een nog grotere rol spelen. Bij het gemeenschappelijk landbouwbeleid zie je hetzelfde. Vroeger liet Europa niet zoveel verschillen toe. Maar door de uitbreiding van Europa moeten de toegelaten verschillen wel groter worden', stelt Achten. 'Ieder land geeft aan het gemeenschappelijk landbouwbeleid steeds meer zijn eigen invulling. Vervolgens zie je in een lidstaat ook binnen provincies of gemeenten nog weer grote verschillen. In de ene gemeente is het veel gemakkelijker een vergunning te krijgen dan in de andere.'

Een verklaring voor de verschillen tussen de lidstaten ligt volgens Achten ook in de mentaliteit van de veehouders, adviseurs en bestuurders. 'In Nederland is de mentaliteit voor grootschalige melkveehouderij positief net als in Denemarken en Engeland. Maar de weg om een grootschalig bedrijf te realiseren is, zeker met quotum, moeilijk. In Wallonië zijn veel mogelijk-

heden, maar de mentaliteit is daar meer zoals in Frankrijk. Melkveehouderij is vaak een neventak en men zou het quotum ook wel willen behouden.' Vlaanderen zit volgens Achten gemiddeld een beetje tussen Wallonië en Nederland in met dikwijls nog gemengde bedrijven.

Een belangrijk nuancerend bij de reportage is dat de typering van de verschillen tussen de bedrijven kenmerkend is voor de grensstreek. Verderop in de betreffende lidstaten kunnen andere randvoorwaarden gelden. Volgens Achten liggen bijvoorbeeld verder in Wallonië de productiekosten duidelijk hoger.

Hoe duidelijk en soms ook hoe groot de verschillen tussen de bedrijven bleken te zijn, alle ondernemers hadden zich binnen de randvoorwaarden fors ontwikkeld. Het is te danken aan de ondernemerskwaliteiten van alle veehouders dat ze ongeacht de regels meer dan verdubbeld zijn. Want regels blijken tenslotte ook weer kansen te bieden. |

P. 22

PETER EN MONIKA CHORUS, AKEN, DUITSLAND

Aachen

- BOVENGRONDS MEST UITRIJDEN
- 10.000 EURO BOUWKOSTEN/KOEPLAATS
- PACHTPRIJS GRAS 400 EURO/HA
- GRONDPRIJS 50.000-80.000 EURO/HA
- QUOTUM 6 CENT/KG VOOR 2 JAAR
- 170 KG STIKSTOF/HA GRASLAND

P. 23

FAMILIE VAN SCHAIJK, SIPPENAEKEN, WALLONIË

Sippenaeken
Plombières

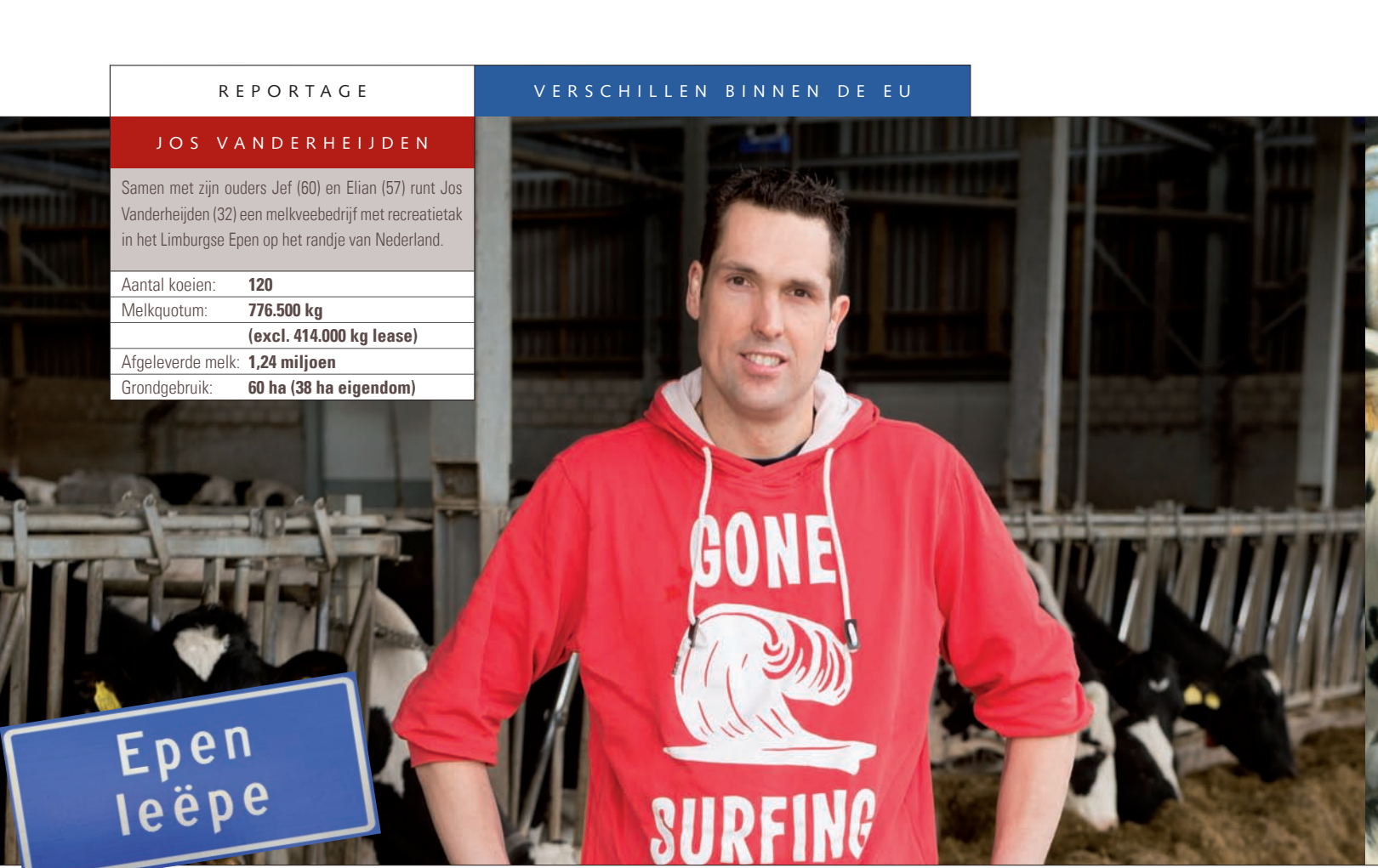
- BOVENGRONDS MEST UITRIJDEN
- MEST UITRIJDEN VANAF 16 JAN.
- RODE DIESEL
- GRONDPRIJS 25.000-30.000 EURO/HA
- LEASEMELK 2,5 CENT/KG
- 230 KG STIKSTOF/HA GRASLAND

JOS VANDERHEIJDEN

Samen met zijn ouders Jef (60) en Elian (57) runt Jos Vanderheijden (32) een melkveebedrijf met recreatietak in het Limburgse Epen op het randje van Nederland.

Aantal koeien:	120
Melkquotum:	776.500 kg (excl. 414.000 kg lease)
Afgeleverde melk:	1,24 miljoen
Grondgebruik:	60 ha (38 ha eigendom)

Epen
leëpe

'1 april zal voor ons echt als bevrijdingsdag voelen'

Op slechts een steenworp afstand van de grens met Wallonië runt familie Vanderheijden een melkveebedrijf. In tien jaar tijd groeiden ze van 3,6 ton quotum tot de 1,24 miljoen kilo melk die dit jaar wordt afgeleverd. 'We hebben een nieuwe stal over de oude heen gebouwd en het idee was om de financieringskosten te verdunnen door meer te gaan melken. Maar door het quotum is dat lastig', vertelt Nederlander Jos Vanderheijden. De Zuid-Limburgse veehouder stak dit superheffingsjaar circa 110.000 euro in lease melk (26 cent/kilo), wat in schril contrast staat met de omliggende gebieden. 'Elders heeft men het nauwelijks meer over quotum en hier is het de grootste kostenpost. Maar ik kan het nu uit de liquide middelen betalen, dus dat geeft me hoop voor de marge in 2015. 1 april zal voor ons echt als bevrijdingsdag voelen.' Spijt van de ingeslagen weg van forse groei heeft Jos Vanderheijden allermist. 'Door de bouw van de stal zijn we nu alweer een stap verder en richten we op dit

moment de voormalige varkensstal in voor jongvee en droge koeien. En we hebben een natuurbeschermingsvergunning voor 215 melkkoeien met tachtig procent jongveebezetting op zak. Zonder de bouw zouden we die niet hebben', vertelt Vanderheijden. 'Het gekke is overigens wel dat wij ook door omliggende Natura 2000-gebieden in Vlaanderen en Wallonië dieraantallen hebben moeten inleveren, terwijl ze er in België zelf nog geen rekening mee houden.'

Na 2015 een voordeel

Alhoewel de quotumkosten er voor Jos Vanderheijden nu flink inhakken, is hij wel blij dat Nederland geen 100 procent grondgebonden groei vraagt. 'Op dit moment zitten we ruim in het voer en ik verwacht dat de kosten voor mestafvoer op termijn sterk zullen dalen. Ook kunnen wij een mestoverschot regionaal afzetten. Daarom wil ik graag tien tot twintig procent van de voerbehoefte vrij gaan invullen, zodat je eventueel ook een keer wat

minder koeien kunt melken als de markt je daartoe dwingt.'

Vanderheijden ziet nog wel meer, vooral kleine, verschillen en dikwijls zijn die in het nadeel van Nederland. 'Mestafvoer en de diesel zijn duurder en je mag hier ook alleen onder strikte voorwaarden ploegen in verband met erosie. Tweehonderd meter verderop in Wallonië zijn die voorwaarden er niet. Het gebied is hetzelfde, alleen staat er een streep op de landkaart.' Ook de financiering is volgens Vanderheijden in Nederland onder andere door het quotum het hoogst van alle vier de beschreven gebieden. Dat daagt het ondernemerschap uit, maar geeft ook risico's. 'Als we door bijvoorbeeld een lage melkprijs moeten duiken, komt Nederland niet het verst. Maar de druk op grond en quotum die we als Nederlanders zelf hebben gecreëerd, zorgt ook voor kansen. Het is de reden dat we derogatie en de Kringloopwijzer hebben en dat kan na 2015 wel eens een voordeel voor ons zijn door meer mestruimte per hectare.'

RENÉ LONDON

Een Vlaams eiland klem tussen Nederland en Wallonië. Dat is de Voerstreek, waar René London (49) met zijn vrouw Béatrice Hanssen (48) het bedrijf runt in Sint-Pieters-Voeren.

Aantal koeien:	250
Medewerkers:	2
Afgeleverde melk:	2,3 miljoen
Grondgebruik:	136 ha (64 ha eigendom)

Sint-Pieters-Voeren
Fouron-Saint-Pierre
Voeren-Fourons

'Vlaanderen is uniek in de wereld met melkveerechten'

Een individueel bedrijf mag in Vlaanderen maximaal 1,4 miljoen kilo melkquotum hebben en leasemelk is gelimiteerd op 20.000 kilo per bedrijf. Doordat het nationale quotum van Vlaanderen echter de laatste acht jaar niet vol is gekomen, praten veel Vlaamse veehouders niet meer over quotum en zijn ze fors doorgroeid. 'Ik wil altijd bij de beteren horen en als je daarnaast plezier in je vak hebt, groei je automatisch', vertelt Vlaming René London, die samen met zijn vrouw Béatrice Hanssen 250 koeien melkt. 'Mijn ambitie is altijd tien procent groei geweest en in de jaren dat we mochten groeien, is dat ook wel aardig gelukt', vertelt London.

De laatste acht jaar hebben de Vlaamse melkveehouders flink kunnen profiteren van de quotumonderschrijding in Wallonië, waardoor het nationale quotum niet vol kwam. 'Toch zijn we altijd met de rem erop gegroeid, want het quotum was er nog, dus moest je ermee rekenen.' Dit jaar dreigt de superheffing, omdat het

nationale quotum nu mogelijk wel vol komt. 'Het is een vervelende zaak, die we zullen moeten aanvaarden, maar die voor flink gegroeide bedrijven, zoals dat van ons, een zure appel zal zijn.'

Unieke emissierechten

Alhoewel quotumkosten de laatste jaren dus geen rol meer spelen, worden Vlaamse veehouders bij uitbreiding sinds 2002 wel geconfronteerd met nutriëntenemissierechten (NERS). De prijs daarvan ligt momenteel op ongeveer 800 euro per koe inclusief bijbehorend jongvee. 'Vlaanderen is uniek in de wereld met deze rechten voor melkvee, maar op dit moment zijn er gelukkig rechten genoeg te koop.' Quotum en emissierechten zijn niet de enige punten waarin Vlaanderen van landgenoot Wallonië verschilt. 'Mijn dichtsbijzijnde burens zijn Walen. Soms rijden we tegelijk mest, ik met de injector en de buurman gewoon bovengronds. Ook mogen ze in Wallonië al vanaf 16 januari mest rijden. Bovendien

mag onze mest niet naar Wallonië, terwijl het gebied hier vol zit en er in Wallonië behoefte aan mest is. Door al deze kleine uitzonderingen ligt de kostprijs hier twee cent hoger dan in de kop van Wallonië.' Aan de andere kant heeft Vlaanderen weer derogatie en Wallonië niet. De maximale nitraatgehalten in de grond zijn in Vlaanderen en zeker in de Voerstreek wel weer een uitdaging. Bij overschrijding mag als eerste sanctie het jaar erop minder worden bemest en is op termijn zelfs het verlies van derogatie mogelijk. Op dit moment zorgt deze regel bij London echter niet voor problemen.

Na het bouwen van een nieuwe melkstal in het komende jaar bepaalt London of hij nog door wil groeien tot zijn einddoel van 300 koeien. 'Het hangt af van de vraag naar zuivel en eventuele bedrijfsopvolging. Het liefst groei ik met grond, omdat de marge als de grond zijn waarde behoudt, hier in Vlaanderen enkele centen groter is dan bij de aankoop van voer en afvoer van mest.'

PETER EN MONIKA CHORUS

Net over de grens runnen Peter (45) en Monika (44) Chorus een melkveebedrijf met ongeveer 80 koeien. Ook werkt Peter nog op beperkte schaal voor een inseminatieclub.

Aantal koeien:	80
Aantal stuks jongvee:	70
Afgeleverde melk:	700.000 kg
Grondgebruik	80 ha (30 ha eigendom)

Aachen

'Land is hier het nieuwe quotum mét concurrentie'

Op zestienjarige leeftijd kwam Peter Chorus in het ouderlijke bedrijf, dat door ziekte van zijn vader had stilgestaan in de ontwikkeling. Hij begon met 30 koeien en 16 hectare land en volgde ook nog een opleiding tot erkend melkveehouder. 'In Duitsland word je anders ontvangen en krijg je meer voor elkaar als je deze titel voert', verklaart Chorus de reden dat hij de opleiding volgde.

Later combineerde hij het melkveebedrijf met werk als melkcontroleur en inseminator. Hierdoor kon hij Gut Orth Holsteins ontwikkelen tot de huidige 80 melkkoeien met 80 hectare land.

Gevraagd naar welke problemen Chorus ervaart bij het ontwikkelen van het bedrijf, noemt hij zonder te twifelen de concurrentie tussen veehouders als eerste. 'Iedereen kijkt hier naar elkaar en is snel jaloers. Dat geeft veel druk op de grondmarkt. Iedere dag ben ik daarom bezig om contacten te leggen voor meer grond in de toekomst, want je kunt ook zo weer wat pachtgrond verliezen.'

Een groot areaal is ook nodig doordat in Duitsland maximaal 170 kilo stikstof per hectare mag worden aangewend. Ook moet er grondgebonden worden gegroeid met maximaal twee koeien per hectare of met mestafzet volgens contract naar een collega met grond. 'Land wordt beslist het nieuwe quotum. Ook omdat er in Duitsland iedere dag vier voetbalvelden worden bebouwd.' Dat verklaart de momenteel hoge grondprijzen van 50.000 tot 80.000 euro per hectare.

Over melkquotum wordt volgens Chorus op dit moment nauwelijks meer gesproken. 'Het nationaal quotum komt niet meer vol. We konden dit jaar voor de laatste twee jaar quotum kopen voor zes cent per kilo melk.'

Erg hoge bouwkosten

De actuele melkprijs is in Duitsland met 40 cent zeker niet de hoogste van de vier gebieden. Volgens Chorus komt dit door de grote concurrentie die er in Duitsland tussen de vele melkfabrieken is.

'Fabrieken beconcurreren elkaar binnen de landsgrenzen in plaats van dat ze concurreren in het buitenland. Het concept van FrieslandCampina staat me veel meer aan. Ze staan sterk in de internationale markt en dragen een heel goed verhaal uit naar de maatschappij. Daar wordt hier echt met respect naar gekeken.'

Wanneer Chorus zijn bedrijf verder uitbreidt, zijn de bouwkosten een typisch Duitse belemmering. 'De bouweisen voor betonbewapening en staalconstructie zijn erg streng, terwijl het hier natuurlijk niet harder waait dan twee kilometer verderop in Wallonië. Ook moet je minimaal zes maanden mestopslag hebben en moet er per 30 koeien één afkalfstal en per 60 koeien één ziekenstal zijn.' Hierdoor lopen de bouwkosten volgens Chorus inclusief melkstal al snel op tot rond de 10.000 euro.

In Duitsland is het ook nog toegestaan om bovengronds mest uit te rijden, al wordt er in sommige deelstaten op dit moment wel gesproken over injecteren.

JAN, YVONNE EN GUUS VAN SCHAIJK

Geboren in Nederland, gestart in Vlaanderen en uiteindelijk een groot melkveebedrijf in Wallonië, dat is de geschiedenis van Jan (49), Yvonne (50) en Guus (20) van Schaijk-van der Loop.

Aantal koeien:	370
Medewerkers:	1
Afgeleverde melk:	3,27 miljoen kg
Grondgebruik:	115 ha (65 ha eigendom)

'Nu meer kansen om boer te worden dan 25 jaar terug'

Tot vijftientig jaar geleden leek voor de Nederlanders Jan en Yvonne van Schaijk boer worden een eeuwige droom te blijven. Tot een klant Jan van Schaijk als bedrijfsadviseur meenam naar Wallonië voor een mogelijke bedrijfsverplaatsing. 'Toen ik hoorde dat het bedrijf voor 4500 euro te pachten was, begonnen wij er weer in te geloven dat we toch boer konden worden', vertelt Jan van Schaijk. Uiteindelijk werd een melkveebedrijf met bindstal in het Vlaamse Teugen gekocht met 370.000 kilo quotum en 14 hectare grond, dat voor 100 procent werd gefinancierd. Verder uitbreiden dan vijf ton quotum lukte op die plek niet. Ze besloten daarom te verhuizen naar een melkveebedrijf in het naastgelegen Sippenaeken, net over de Waalse grens. 'Door hard te werken en altijd goedkope en eenvoudige oplossingen te zoeken hebben we vervolgens kunnen doorgroeien', vertelt Van Schaijk en wijst daarbij op de huidige 370 melk- en kalfkoeien. 'De grootste rem vormde altijd het quotum-

plafond. We hebben allerlei bedrijfsconstructies gehad om toch zo veel mogelijk quotum te verwerven.'

Ten opzichte van de Vlaamse collega's heeft familie Van Schaijk nu het voordeel melk te kunnen leasen. 'Dit jaar hebben we 1,6 miljoen kilo geleased voor 2,5 cent per kilo. Het is een goedkope verzekering voor als het nationale quotum vol komt. Eigenlijk boeren we hier al zonder quotum, maar dan voor een 2,5 cent lagere melkprijs', zegt Jan van Schaijk.

Grote behoefte aan mest

Dat familie Van Schaijk in Wallonië boert, omschrijven ze zelf als puur geluk. 'Eerst was de wetgeving gewoon één, de verschillen zijn pas later gekomen. Het had daarom ook gekund dat we nu in Vlaanderen hadden geboerd,' vertelt Yvonne. 'Maar dan had de nieuwe stal er misschien nog niet gestaan en hadden we minder over het quotum heen kunnen melken, omdat je daar altijd de superheffing in reservering moet hebben voor

het geval het nationale quotum wel vol komt', vult Jan aan.

Mest is voor familie Van Schaijk geen enkele beperking. 'Op dertig kilometer is vanuit akkerbouw erg veel behoefte aan mest. Voor drie tot vier euro kun je zoveel kwijt als je wilt, de akkerbouwer betaalt de helft van het transport.'

Dierrechten of andere beperkingen voor dierlijke mest (naast de 230 kilo stikstof per hectare voor grasland en 115 voor akkerland) zijn er niet. 'Dat is ook begrijpelijk, want Wallonië is heel extensief en er is een tekort aan mest', vertelt Guus. 'Het verbaast ons daarom dat er geen Zuid-Limburger is die net over de grens heeft gebouwd. En voor starters zijn er verderop in Wallonië heel veel kansen. Ze stelen daar de mest bijna uit de put en voer is er genoeg, alleen het groeiseizoen is wat korter.' Jan vult aan: 'In Wallonië zijn gewoon weinig beperkingen. Ik denk dat de mogelijkheden om boer te worden nu echt groter zijn dan 25 jaar geleden omdat je geen quotum hoeft te kopen.'